

Dažnai užduodami klausimai apie neapykantos nusikaltimus ir alternatyvią pranešimų platformą pranesk.manoteises.lt

TURINYS

KAS YRA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI IR NEAPYKANTOS KALBA?	2
KAS YRA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAS?	2
KAS YRA NEAPYKANTOS KALBA (NEAPYKANTOS KURSTYMAS)?	3
KODĖL ATSIKANDA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMŲ?	3
KOKIE GALI BŪTI NEAPYKANTOS NUSIKALTIMŲ PAVYZDŽIAI?	4
AR UŽ NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS YRA NUMATYTA BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ?	5
KUO NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI SKIRIASI NUO KITŲ NUSIKALTIMŲ?	6
KIEK NEAPYKANTOS NUSIKALTIMŲ LIETUVOJE ĮVYKO 2019 METAIS?	7
KOKIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI DAŽNIAUSIAI VYKSTA LIETUVOJE?	7
KUR DAŽNIAUSIAI VYKSTA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI?	9
KAIP NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI VEIKIA VIETOS BENDRUOMENES?	9
KĄ GALIU PADARYTI, KAD IŠVENGČIAU NEAPYKANTOS MOTYVUOTO ELGESIO PLITIMO?	10
KĄ DARYTI PATYRUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ/PASTEBĖJUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?	10
KĄ DARYTI ČIA IR DABAR PASTEBĖJUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ, PATYRUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ VIEŠOJE VIETOJE?	10
KAS GALI PRANEŠTI APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?	11
AR APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ GALIU PRANEŠTI POLICIJAI ANONIMIŠKAI?	11
KAIP ĮRODYTI, KAD ĮVYKIS YRA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAS?	11
KAM PRANEŠTI PATYRUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?	11
KAS NUTIKS, KAI POLICIJAI PRANEŠIU APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?	12
KAIP VYKSTA IKITEISMINIS TYRIMAS?	13
KAS VYKSTA PASIBAIGUS IKITEISMINIAM TYRIMUI?	14
KĄ DARYTI, JEI APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ NENORIU PRANEŠTI POLICIJAI?	14
KODĖL SVARBU PRANEŠTI APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ NEVYRIAUSYBINĖMS ORGANIZACIJOMS, JEI IR NEKETINATE KREIPTIS Į POLICIJĄ?	15
PATYRIAU NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ, KOKIOS YRA MANO TEISĖS?	15
PATYRIAU NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ, KUR GALIU IEŠKOTI TEISINĖS ARBA EMOCINĖS PAGALBOS?	17

APIE PRANEŠIMO PLATFORMĄ PRANESK.MANOTEISES.LT	18
KAS YRA PRANESK.MANOTEISES.LT PLATFORMA?	19
KAS BUS DAROMA PATEIKUS DUOMENIS PRANESK.MANOTEISES.LT?	19
KOKIA ORGANIZACIJA ADMINISTRUOJA PATEIKTUS DUOMENIS?	20
KĄ DARYTI, JEI UŽPILDŽIAU INFORMACIJĄ PRANESK.MANOTEISES.LT, PASIRINKAU GAUTI TEISINĘ PAGLABĄ, TAČIAU SU MANIMI NIEKAS NESUSIEKĖ?	20
KAIP IR KIEK LAIKO BUS SAUGOMI MANO DUOMENYS PRANEŠUS APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ PRANESK.MANOTEISES.LT SVETAINĖJE?	21

„Pranešk apie neapykantos nusikaltimą“ platforma parengta įgyvendinant Europos Sąjungos Teisių, lygybės ir pilietiškumo programos (2014-2020 m.) lėšomis iš dalies finansuojamą projektą „#PolicijosMokykla_LT: efektyvaus atsako į neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą skatinimas Lietuvoje“ (projekto akronimas – #MesVisi).

Tai alternatyvi platforma, skirta norintiems pranešti apie neapykantos nusikaltimus. Ją administruoja Lietuvos žmogaus teisių centras.

„Pranešk apie neapykantos nusikaltimą“ formą rengė: Lietuvos žmogaus teisių centras, Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Europos žmogaus teisių fondas, Lietuvos policijos mokykla. Pranešimo platformos struktūrai pastabas teikė darbo grupės „Veiksmingam atsakui į neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą Lietuvoje skatinti“ nariai.

KAS YRA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI IR NEAPYKANTOS KALBA?

Šioje skiltyje rasite atsakymus į klausimus apie neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą (kurstymą) ir kuo tai skiriasi nuo kitų nusikaltimų. Taip pat sužinosite, kodėl įvykdomi tokio pobūdžio nusikaltimai, kokie yra neapykantos nusikaltimų pavyzdžiai, ar už neapykantos nusikaltimus taikoma baudžiamoji atsakomybė. Šioje klausimų kategorijoje taip pat pateikiama informacija apie 2019 metais vykusius nusikaltimus ir kokių visuomenės grupių atžvilgiu dažniausiai kurstoma neapykanta, kur vyksta tokio pobūdžio nusikaltimai, kaip tokie nusikaltimai paveikia vietos bendruomenes bei ką daryti, siekiant išvengti neapykanta, šališkumu motyvuoto elgesio plitimo.

Neapykantos nusikaltimai dažniausiai yra skirstomi į dvi kategorijas:

1. Neapykantos nusikaltimus, kuriais vadinami bet kurie Baudžiamajame kodekse numatyti nusikaltimai, jei jie padaryti dėl šališkumo, išankstinių nuostatų ar neapykantos t.t. grupei asmenų.
2. Neapykantos kalbą (kurstymą).

Neapykantos nusikaltimai yra kraštutinė išankstinio nusistatymo forma, labiau tikėtina socialinių ir politinių pokyčių kontekste (pvz., ekonomiškai sunkiu metu, rinkiminiu laikotarpiu, suintensyvėjus imigracijai ir pan.). Dažnai viešajame ir politiniame diskurse neigiamos tokių pokyčių pasekmės siejamos su nepažįstamų, mažumoms priklausančių grupių nariais, jų įtaka ar elgesiu.¹ Pažeidėjai gali manyti, kad jų gyvenimui ar gyvenimo būdui gresia demografiniai pokyčiai.² Neapykantos nusikaltimų ar nepakantos kalbos propaguotojų tikroji motyvacija gali būti baimė, nežinomybė ar pyktis. Šie jausmai gali sukelti tam tikrų visuomenės grupių nužmoginimą ir tikslinę agresiją.³

KAS YRA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAS?

Tai nusikalstama veika, kurios motyvas – šališkumas, išankstinės nuostatos, neapykanta asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Dėl šio nusikaltimo nukenčia ne tik konkretus asmuo, bet ir visa bendruomenė, su kuria asmuo yra siejamas.⁴

Nuo neapykantos nusikaltimo gali nukentėti asmuo, kuris nepagrįstai yra priskiriamas tam tikrai visuomenės grupei. Pavyzdžiui, moteris apsivyniojusi galvą skara, gali būti užpulta dėl neigiamo požiūrio į musulmones, tačiau ji pati nebūtinai išties yra musulmonė.

¹ Franklin, K. (1997). Psychosocial motivations of hate crime perpetrators: Implications from prevention and policy. Paper presented at a congressional briefing co-sponsored by the American Psychological Association and the Society for the Psychological Study of Social Issues. Washington, D.C.

² Stacey, M., Carbone-López, K., & Rosenfeld, R. (2011). Demographic change and ethnically motivated crime: The impact of immigration on anti-Hispanic hate crime in the United States. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 27(3), 278-298.

³ Neapykantos nusikaltimų psichologija. Prieiga internetu: <https://www.apa.org/advocacy/interpersonal-violence/hate-crimes> .

⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija „Pareigūnai aptarė neapykantos nusikaltimų padėtį Vilniuje“. Prieiga internetu: <https://vrm.lrv.lt/lt/naujienos/pareigunai-aptare-neapykantos-nusikaltimu-padeti-vilniuje>.

Neapykantos nusikaltimu taip pat laikomas fizinis smurtas arba nusikaltimai, įvykdyti prieš žmonių grupes ar jų narių nuosavybę, pasireiškiantys vandalizmu, įvairiais išpuoliais, kapų išniekinimu.

KAS YRA NEAPYKANTOS KALBA (NEAPYKANTOS KURSTYMAS)?

Šioms veikoms yra būdinga tai, kad jos dažniausiai reiškiasi kalbos pagalba, t. y., raštu ar žodžiu dėstant menkinančius, niekinančius teiginius, žodžius, įskaitant įvairius kurstomojo, diskriminacinio pobūdžio prasmę turinčius simbolius (ženklus ir kitus objektus) ar platinant informaciją, kuria menkinama, niekinama, tyčiojama ar skatinama smurtauti prieš asmenį ar asmenų grupę dėl priklausymo pažeidžiamajai grupei.

Tai gali būti užgaulios replikos, skirtos tam tikrai asmenų grupei, ar viešos (įskaitant ir internetinę erdvę (laiškai, žinutės, komentarai, nuotraukos, gif'ai ir t. t.) patyčios žodžiu.

Pavyzdžiui, asmuo socialiniuose tinkluose rašo rasistinius ar homofobiškus įrašus, kurie žeidžia kito žmogaus orumą. Siekiant įrašus identifikuoti kaip neapykantos kalbą, jų turinys turi būti susijęs su menkinimu, niekinimu, tyčiojimusi, diskriminacija ir/ar neapykantos skatinimu, diskriminacija, smurtu. Tai gali būti menkinančios žinutės, susijusios su tam tikra asmenų grupe, grasinimai susidoroti, naudoti prievartą prieš asmenį ar asmenų grupę (bendruomenę).

KOKIE GALI BŪTI NEAPYKANTOS NUSIKALTIMŲ PAVYZDŽIAI?

Didžioji dauguma žemiau išvardintų neapykantos nusikaltimų pavyzdžių yra įvykę Lietuvoje:

- Užsienio piliečio užpuolimas, suduodant kelis smūgius kumščiais gatvėje, šaukiant „Lietuva lietuviams“;
- Kiaulės galvos palikimas prie sinagogos;
- Iš žemių supilta svastika prie Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės ar Vilniaus Gaono paminklo apipylimas dažais;
- Dviejų tos pačios lyties asmenų, besilaikiusių susikabinus rankomis, užpuolimas gatvėje;
- Vandalizmas, išpuoliai prieš tam tikros žmonių grupės (bendruomenės) centrus, maldos namus, juos išpaušiant, aplaistant dažais, daužant langus ir panašiai;
- Viešo pobūdžio psichologinis smurtas prieš moteris, juodaodžius, LGBT* ar bet kuriai kitai grupei priklausančius asmenis;

- Kavinės, kuri priklausė asmenims, atvykusiems iš kitos šalies ar kitos etninės bendruomenės, langų išdaužymas dėl neapykantos;
- Telefono ar kito daikto vagystė iš asmens, turinčio regos negalią, pasinaudojant jo(s) pažeidžiamumu (kol kas Lietuvos praktikoje šie atvejai nėra pripažįstami kaip neapykantos nusikaltimai);
- Vyresnio amžiaus asmens užpuolimas ir/ar vagystė, pasinaudojant jo(s) pažeidžiamumu (kol kas Lietuvos praktikoje šie atvejai nėra pripažįstami kaip neapykantos nusikaltimai);
- Moterų, dalyvaujančių Tarptautinės moterų solidarumo dienos eitynėse, apmėtymas daiktais, maisto produktais ar akmenimis.

AR UŽ NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS YRA NUMATYTA BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ?

Neapykantos nusikaltimai, neapykantos kalba yra kriminalizuoti ir už juos numatyta baudžiamoji atsakomybė.

Pirmiausia, **neapykantos nusikaltimams** priskirtinas genocidas (99 str.), tarptautinės teisės draudžiamas elgesys su žmonėmis (100 str.). Baudžiamoji atsakomybė numatyta ir už bet kokią kitą nusikaltimą, motyvuotą neapykanta tam tikrai asmenų grupei, numatant, kad toks motyvas yra sunkinanti aplinkybė (BK 60 str. 1 d. 12 p.) arba atskirų nusikaltimų atvejais įtvirtinant, kad esant tokiam motyvui taikoma didesnė bausmė (BK 129 straipsnio 2 dalies 13 punktas, 135 straipsnio 2 dalies 13 punktas, 138 straipsnio 2 dalies 13 punktas).

Baudžiamasis kodeksas taip pat numato baudžiamąją atsakomybę už kapo ar kitos gerbtinos viešos vietos išniekinimą vandališkais veiksmais (312 str. 2 d.).

Su **neapykantos kurstymu** susijusios veikos yra reglamentuotos Baudžiamojo kodekso XXV skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai asmens lygiateisiškumui ir sąžinės laisvei“.

BK numato uždara asmens ar asmenų grupių bruožų, kurie apibrėžtų pažeidžiamų neapykantos nusikaltimams grupių (pagrindų), sąrašą:

- amžius
- lytis
- seksualinė orientacija
- negalia
- rasė
- tautybė
- kalba
- kilmė

- socialinė padėtis
- tikėjimas
- įsitikinimai ar pažiūros

Nors nė viena iš aukščiau išvardintų Baudžiamojo kodekso nuostatų konkrečiai neįvardija **lytinės tapatybės** kaip pagrindo, šiuo pagrindu grįsta neapykanta ir diskriminacija vertinama kaip neapykanta dėl lyties.

Taip pat, nors Lietuvoje galiojantys teisės aktai to tiesiogiai nenumato, tačiau asmuo gali tapti nukentėjusiuoju nuo neapykantos nusikaltimo dėl to, kad **nusikalstamos veikos subjektas neteisingai priskyrė jį tam tikrai grupei**, nors realiai nukentėjusysis šiai grupei ir nepriklauso (pvz., asmuo, dėvintis turbaną, gali būti užpultas dėl jo religinių įsitikinimų, nors turbanas tėra jo įvaizdžio dalis, o žmogus iš tiesų yra krikščionis; arba du heteroseksualūs vyrai užpulti prie pasilinksmino vietos, kuri yra žinoma kaip homoseksualių asmenų susibūrimo vieta, todėl jie klaidingai buvo palaikyti homoseksualiais asmenimis).

Asmuo gali tapti neapykantos nusikaltimo ar neapykantą kurstančios kalbos taikiniu ne tik dėl savo tiesioginės priklausomybės tam tikrai socialinei grupei, tačiau ir **dėl savo ryšių ar sąsajų su kitu asmeniu, priklausančiu saugomai socialinei grupei, pažeidžiamai bendruomenei**. Tie ryšiai gali būti labai įvairaus pobūdžio – šeimos, socialiniai, komerciniai ir panašiai (pvz. juodaodžio, LGBT* asmens šeimos nariai ar bendradarbiai gali gauti grasinančių laiškų ar žinučių dėl bendravimo su atitinkamu asmeniu ir pan.).

KUO NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI SKIRIASI NUO KITŲ NUSIKALTIMŲ?

Neapykantos nusikaltimų žala išsiskiria ne tiek fizine ar turtine žala, kiek itin didele moraline žala, kadangi tokiais nusikalstamomis veikomis kėsinamasi į asmens tapatybę bei į asmenų lygiateisiškumą. Šiomis nusikalstamomis veikomis bauginamas ir žeminamas ne tik atskiras asmuo, bet ir visa bendruomenė.⁵

Pasak Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos, neapykantos nusikaltimai sukuria baimės atmosferą, siunčia žinutę ne tik konkrečiam asmeniui, bet ir visai grupei, tad kiti atitinkamai grupei priklausantys asmenys ima jaustis nesaugūs. Neapykantos nusikaltimai skaldo visuomenę, gali išprovokuoti keršto atakas ar didesnius neramumus visuomenėje.

⁵ Lietuvos gėjų lyga. Neapykantos nusikaltimai: būtina žinoti. Trumpas praktinis vadovas, kuris padės atpažinti ir pranešti apie homofobiškus ir transfobiškus neapykantos nusikaltimus. Prieiga internetu: <http://www.lgl.lt/assets/Neapykantos-nusikaltimai-internet1.pdf>.

KIEK NEAPYKANTOS NUSIKALTIMŲ LIETUVOJE ĮVYKO 2019 METAIS

Šiuo metu statistika apie pranešimus dėl visų galimų neapykantos nusikaltimų nėra viešai prieinama, o turimi duomenys neatspindi esamos situacijos, nes asmenys arba nepraneša teisėsaugai, arba ne visi pranešti atvejai pripažįstami kaip neapykantos nusikaltimai. Šiai nusikaltimų grupei būdingas didelis latentiškumas.

Oficialiai prieinama 2019-ųjų metų statistika pateikia duomenis apie užregistruotus neapykantos kurstymo, diskriminacijos, kapinių išniekinimo atvejus. 2019 metais užregistruoti 28 neapykantos kurstymo atvejai (170 str.), 2 trukdymo atlikti religines apeigas atvejai (171 str.), 1 viešas pritarimo tarptautiniams nusikaltimams, SSRS ar nacistinės Vokietijos nusikaltimams Lietuvos Respublikai ar jos gyventojams, jų neigimas ar šturkštus menkinimas (170 2 str.) ir 18 kapų ar kitos viešosios gerbtinos vietos išniekinimo atvejų, neišskiriant šių veikų motyvo (312 str.), 1 kitas nusikaltimas, padarytas siekiant išreikšti neapykantą.⁶

KOKIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI DAŽNIAUSIAI VYKSTA LIETUVOJE?

Daugybė neapykantos nusikaltimų išlieka latentiški ir apie juos nėra pranešama. Tačiau net ir tais atvejais, kai apie juos pranešama teisėsaugos institucijoms, oficiali statistika apie visus neapykantos nusikaltimus nėra viešai prieinama.

Remiantis Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) duomenimis, 2018 metais policijai buvo pranešta apie 7 neapykantos nusikaltimus. Šioje svetainėje dar nėra prieinami 2019 metų duomenys.

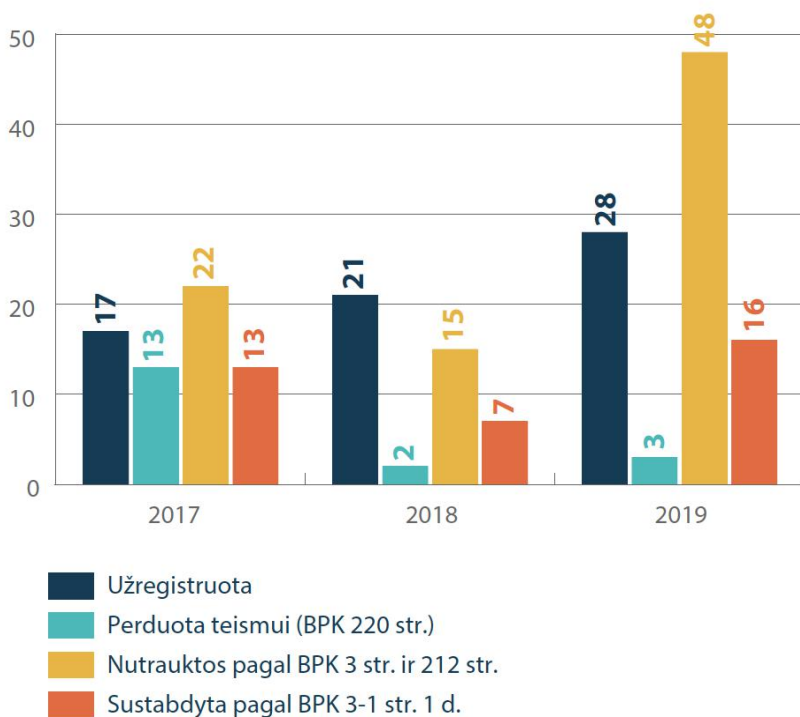
Remiantis ESBO duomenimis, 2018 metais 4 iš 7 neapykantos nusikaltimų vyko dėl seksualinės orientacijos ar lyties tapatybės, 1 atvejis dėl antisemitizmo, 1 atvejis dėl stereotipinių nuostatų (angl. *bias*) prieš romus, 1 atvejis dėl rasizmo ir ksenofobijos.

Oficialiai prieinama statistika nepateikia duomenų apie visus neapykantos nusikaltimus, tik apie tuos, kurie reglamentuojami atskirais Baudžiamojo kodekso straipsniais. Tiesa, galimai dalis atvejų, statistikoje priskiriamų 170 straipsniui, gali būti ir smurtiniai užpuolimai, kuriuos teismai laikė ne tik, pvz., viešosios tvarkos trikdymu, bet ir neapykantos kurstymu.

⁶ Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Prieiga internetu: https://www.ird.lt/lt/reports/view_item_datasource?id=8467&datasource=45983.

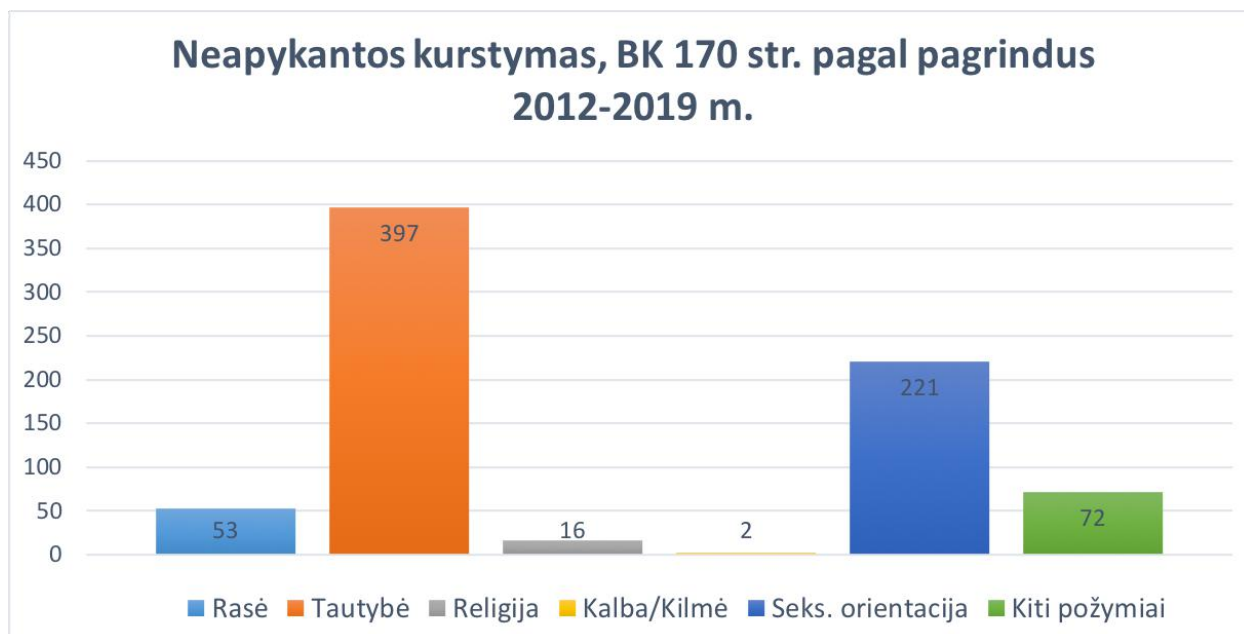
Neapykantos kurstymo atvejų 2017 metais buvo užregistruota 17, 2018 metais - 21, 2019 metais - 28 neapykantos kurstymo atvejai (žr. paveikslėlį žemiau).⁷

Paveikslas Nr. 1. Nusikalstamų veikų tyrimo rezultatai pagal LR BK 170 str.

Analizuojant 2012-2019 metų neapykantos kurstymo atvejus oficialiai pateiktoje statistikoje, labiausiai paplitęs yra neapykantos kurstymas dėl tautybės (iš viso - 397), seksualinės orientacijos (iš viso - 221), kitų požymių (iš viso - 72), rasės (iš viso - 53), mažiau - dėl religijos/tikėjimo (iš viso - 16 atvejų), kalbos/kilmės (iš viso - 2 atvejai).

⁷ Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Prieiga internetu: https://www.ird.lt/lt/reports/view_item_datasource?id=8467&datasource=45983.

KUR DAŽNIAUSIAI VYKSTA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI?

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog neapykantos nusikaltimai gali vykti bet kur, t. y. namuose, gatvėje, viešajame transporte, maldos namuose, bendruomenės atstovaujančių organizacijų būstinėse, viešosios pagarbos vietose, šalia gėjų klubo ir panašiai.

Neapykantos kurstymas (kalba) gali plisti internete – komentaruose po straipsniais, socialiniuose tinkluose (*Facebook, Instagram, TikTok* ir pan.), tačiau tuo neapsiriboja. Tai gali būti ir gatvėje klijuojami lankstinukai, plakatai, skanduojami šūkių eitynėse ir kt.

KAIP NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAI VEIKIA VIETOS BENDRUOMENES?

Neapykantos nusikaltimai paveikia nukentėjusiųjų ir jų bendruomenių emocinę savijautą, sukelia baimę, nerimą, pyktį, gėdą, nesaugumo, nepasitikėjimo ir pažeidžiamumo jausmus. Kai kurie neapykantos nusikaltimus patyrę asmenys ima vengti viešų erdvių, bendruomenės susibūrimų, nesaugiai jaučiasi darbo vietoje ar net emigruoja.

KAIP GALIU PRISIDĖTI UŽKERTANT KELIĄ NEAPYKANTOS NUSIKALTIMŲ PLITIMUI?

Svarbiausia, ką galime padaryti visi – tai būti neabejingais ir nepalikti asmenų, patyrusių neapykantą be palaikymo. Būtina pranešti teisėsaugos institucijoms, kad atvejai būtų fiksuojami, netylėti tapus įvykio liudininkais, kad visuomenė sužinotų apie tokius įvykius ir būtų informuota, jog tokiu atveju yra taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Norėdami sumažinti išankstinėmis nuostatomis, šališkumu motyvuoto elgesio plitimą turėtume ugdyti ir šviesti vaikus nuo mažens apie įvairovę ir išmokyti pagarbos. Labai svarbu, kad suaugusieji atvirai ir sąžiningai kalbėtų su vaikais apie įvairovę, rasizmą, homofobiją, antisemitizmą ir išankstinius nusistatymus. Mokyklose mokytojai turėtų stengtis paneigti mitus ir nuostatas apie tam tikras žmonių grupes ir, esant galimybėms, dirbti su tėvais ir vietos teisėsaugos institucijomis.

KĄ DARYTI PATYRUS/PASTEBĖJUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?

Šioje skiltyje pateikiama informacija apie tai, kas gali pranešti apie neapykantos nusikaltimus, ir ką daryti, jei pastebėjote neapykantos nusikaltimą. Sužinosite, kokios procedūros vyksta pranešus apie neapykantos nusikaltimus policijai, kaip vyksta ikiteisminis tyrimas ir kokie veiksmai seka pasibaigus ikiteisminiam tyrimui. Sužinosite, kokios yra apie nusikaltimą pranešusio asmens teisės, kur galima kreiptis, norint gauti teisinę ir/ar emocinę pagalbą.

KĄ DARYTI ČIA IR DABAR PASTEBĖJUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ VIEŠOJE VIETOJE?

Jums patiems ar jums matant įvykęs neapykantos nusikaltimas gali labai sutrikdyti, tačiau kiekvienas, tapęs liudininku, gali padėti nukentėjusiam asmeniui.

- Pirmiausia, svarbu užtikrinti savo ir nukentėjusio asmens saugumą, tad svarbu sustabdyti išpuolį ar nusikaltimą. Tai daryti patartina tik tuo atveju, jeigu jaučiatės saugūs. Jei ne – ieškokite pagalbos.

Pavyzdžiui, jei pastebime viešoje vietoje praeivių užpultą juodaodį asmenį ir norime nubaidyti užpuolikus, galime tiesiog garsiai šaukti ar kitaip atkreipti dėmesį.

- Pasistenkite iškviešti policiją numeriu 112, kad kuo greičiau atvyktų pagalba. Įvardinkite, ar reikalinga skubi medicinos pagalba.
- Jeigu tai nėra skubus atvejis, susijęs su tiesiogine pavojaus grėsme asmeniui, pranešti galite ir kitais toliau aprašomais būdais.
- Labai svarbu nepalikti nukentėjusio asmens vieno. Kuo ramesniu balsu pasiteiraukite nukentėjusio asmens, kaip jis jaučiasi; palaikykite padėdami apsvarstyti žingsnius, kurių toliau būtų galima imtis. Pasiteiraukite, ar asmuo jausis saugus keliauti namo ar kitur, vienas
- Jei galite, užsirašykite visas įvykio detales, pasižymėkite kitus svarbius dalykus. O taip pat, jei turite galimybę, nufilmuokite ar nufotografuokite incidentą, įvykio vietą, pasižymėkite valstybinius automobilio numerius, jei buvo naudojamas automobilis.
- Įsidėmėkite aplink buvusius asmenis, kurie matė įvykį, pasižymėkite šių asmenų kontaktus.⁸

KAS GALI PRANEŠTI APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?

Bet kuris asmuo, žinantis apie nusikaltimą, gali apie jį pranešti.

AR APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ GALIU PRANEŠTI POLICIJAI ANONIMIŠKAI?

Anonimiškai apie neapykantos nusikaltimą galite pranešti epolicija.lt internetinėje svetainėje. Tačiau svarbu suprasti, kad pranešus neanonimiškai, jūs daug labiau palengvintumėte tokių nusikaltimų tyrimą.

KAS PADĖTŲ ĮRODYTI, KAD ĮVYKIS YRA NEAPYKANTOS NUSIKALTIMAS?

Neapykantos nusikaltimo motyvas yra šališkumas, išankstinės nuostatos, neapykanta asmeniui ar asmenų grupei dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimų, įsitikinimų ar pažiūrų. Todėl jei, pavyzdžiui, užpuolimo gatvėje metu asmuo pavartojo žeminančias frazes, padedančias geriau identifikuoti motyvą ar požiūrį į tam tikrai grupei priklausančią asmenį, jas svarbu pasižymėti. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, ar užpuolikas neturėjo kokių nors išskirtinių ženklų savo

⁸ Informacija pritaikyta remiantis Žmogaus teisių stebėjimo instituto su partneriais parengta informacija: <http://hrmi.lt/kas-yra-neapykantos-nusikaltimai-ir-ka-daryti-su-jais-susidurus/>

aprangoje, ar tatuiruočių, kurios padėtų atskleisti jo pažiūras (pavyzdžiui, užrašai „Lietuva lietuviams“ ar skaičiai 88).

Neapykantos nusikaltimo tyrimui reikšminga medžiaga: įvykio nuotraukos, gatvės kamerų ar aplink esančių parduotuvių kamerų vaizdai, aplink filmavusių asmenų padarytos nuotraukos ar vaizdo įrašai. Už šios informacijos surinkimą tikrai nėra atsakingi nei nukentėjęs, nei liudytojai. Smurto žymes gali įrodyti medicininės apžiūros, nukentėjusiojo, liudininkų parodymai.

Jeigu prieš asmenį buvo panaudotas smurtas neapykantos nusikaltimo metu, siuntimą atlikti teismo medicinos ekspertizę išduoda policija. Tačiau, jei tokio siuntimo asmuo negavo arba reikia ilgai laukti teismo medicinos ekspertizės, rekomenduotina skubiai kreiptis į bet kurią medicinos įstaigą, kad būtų užfiksuoti sužalojimai.

Jei neapykantos kurstymas vyksta internete, svarbu užfiksuoti visą tyrimui reikšmingą informaciją, kuri gali būti bet kuriuo metu pakeista ar ištrinta: padaryti komentarų ekrano nuotraukas, asmens profilyje pateikiamos informacijos ekrano nuotraukas ar kitą šio asmens skelbiamą reikšmingą informaciją.

KAM PRANEŠTI PATYRUS NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?

Jeigu norite pranešti ir gauti pagalbą iš nevyriausybinų organizacijų dėl skundo teikimo, apsilankykite: pranesk.manoteises.lt.

Apie neapykantos nusikaltimą galima pranešti policijai arba prokuratūrai:

- Internetinėje svetainėje ePolicija.lt užpildžius tam skirtą formą;
- Žodžiu kreipiantis į artimiausią policijos komisariatą, prokuratūrą;
- Kreiptis pateikiant pranešimą raštu policijai (bet kuriame komisariate) arba prokuratūrai;
- Paskambinus bendruoju pagalbos telefonu 112, kai reikalinga skubi pagalba;
- Trumpąja žinute ar MMS numeriu **8 614 34567** (neskirtas skubiajai pagalbai);

Apie nusikaltimą gali pranešti bet kuris apie jį žinantis asmuo.

Neapykantos nusikaltimų atvejais dažniausiai nukentėjusiojo asmens atskiras pareiškimas nereikalingas, jeigu policija turi pakankamai žinių pradėti ikiteisminį tyrimą, pvz., jeigu buvote užpultas ir iškvietėte policiją, jums nebūtina rašyti pareiškimo – ikiteisminiam tyrimui pradėti pakanka iškvietimo.

Atskirais, įstatyme nustatytais atvejais (pavyzdžiui, kai kurių seksualinių nusikaltimų, šmeižto, neteisėto įsibrovimo į būstą atvejais ir kt.) ikiteisminis tyrimas pradamas tik tuo atveju, kai yra paties nukentėjusiojo skundas.

KAS VYKS, KAI POLICIJAI PRANEŠIU APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ?

Jei pareiškimą teikiate savo vardu (t. y. teikiate ne anoniminį pareiškimą) ePolicija.lt portale ar raštu policijos komisariatare, jūsų pareiškimas bus užregistruotas. Tada policija **spręs, ar pradėti ikiteisminį tyrimą**. Apie priimtą sprendimą **būsime informuoti**. (Jei teikiate pranešimą anoniminiu būdu ar tiesiog siunčiate elektroniniu paštu, trumpąja žinute telefonu, apie tolimesnius procesinius veiksmus policija jūsų neinformuos).

Jei priimamas nutarimas dėl atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą, jūs turite teisę jį apskųsti. Ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą per 7 dienas nuo nutarimo nuorašo gavimo dienos gali būti skundžiamas prokurorui, o prokuroro nutarimas – ikiteisminio tyrimo teisėjui.

Priklausomai nuo to, ar esate nukentėjęs asmuo, ar įvykio liudytojas, ar nukentėjusį atstovaujantis asmuo/organizacija, pradėjus ikiteisminį tyrimą, jūs būsime iškviešta(s) apklausai. Įprastai nukentėjusiojo statusas suteikiamas ne iškart prasidėjus ikiteisminiam tyrimui: dažnai pirmiausia nukentėjęs asmuo apklausiamas kaip liudytojas ir tik tada proceso metu atsakingo pareigūno ar prokuroro sprendimu, ar vėliau – teismo sprendimu, jai ar jam suteikiamas nukentėjusiojo statusas.

Tyrimo metu jūs galite būti dar kartą pakviesti papasakoti apie tai, kas įvyko. Tyrėjas apklaus įvykio liudininkus, įtariamąjį, gali tekti apžiūrėti įvykio vietą. Tyrėjo tikslas yra kuo išsamiau išsiaiškinti įvykio aplinkybes ir surinkti jas pagrindžiančių įrodymų. Užbaigus tyrimą, surinkta medžiaga perduodama **prokurorui**, kuris sprendžia, ar perduoti bylą **teismui**.

Prokurorui nusprendus perduoti bylą nagrinėti teismui, teisėjas skiria teismo posėdžio laiką, į posėdį kviečia nukentėjusįjį ir jo(s) atstovą, kaltinamąjį ir jo gynėją, liudininkus. Posėdžio metu teismas išklauso nusikaltimu kaltinamo asmens ir nukentėjusiojo, taip pat liudininkų parodymus. Baigus nagrinėti bylą, teismas priima **nuosprendį** – pripažinti kaltinamą asmenį kaltu, jį išteisinti arba bylą nutraukti.

Jei kaltinamasis, nukentėjęs asmuo ar prokuroras su teismo nuosprendžiu nesutinka, gali jį per dvidešimt dienų nuo nuosprendžio paskelbimo dienos **apskųsti**. Tokį apeliacinį skundą nagrinės aukštesnis teismas, kuris gali iš naujo įvertinti bylos aplinkybes. Aukštesnio teismo sprendimas gali būti dar kartą skundžiamas Lietuvos Aukščiausiam Teismui. Tai padaryti būtina per tris mėnesius nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos. Šio teismo sprendimas yra **galutinis** ir nebegali būti skundžiamas.

KAIP VYKSTA IKITEISMINIS TYRIMAS?

Pranešimo policijai ar prokuratūrai pateikimas dar nereiškia, kad ikiteisminis tyrimas bus pradėtas. Sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą policija ar prokuratūra priima įvertinusi pranešime pateiktą informaciją. Apie tai, ar pagal pranešimą pradėtas ikiteisminis tyrimas, asmuo gaus atskirą pranešimą. Toks pranešimas dažniausiai siunčiamas paštu.

Ikiteisminis tyrimas yra pirmoji baudžiamojo proceso stadija, kurios tikslas – greitai ir išsamiai nustatyti visas reikšmingas nusikalstamos veikos aplinkybes ir asmenį, galėjusį padaryti nusikalstamą veiką. Ikiteisminio tyrimo metu apklausiamas įtariamasis ir liudytojai, renkami kiti reikšmingi duomenys, siekiama ištirti nusikalstamos veikos aplinkybes ir nustatyti ją atlikusį asmenį. Tyrimo metu prokuroras ar policijos pareigūnas, tikriausiai, iškvies ir nukentėjusįjį apklausti kaip liudytoją. Tokiu atveju reikia eiti į policijos komisariatą ar prokuratūrą ir atsakyti į užduodamus klausimus.

Ikiteisminį tyrimą atliekantis pareigūnas, prokuroras ar už bylą atsakingas teisėjas turi paaiškinti, kokias teises turite ikiteisminio tyrimo metu ir kaip gali jomis pasinaudoti. Jeigu oficialiai buvote pripažintas nukentėjusiu nuo nusikaltimo asmeniu, gausite tokio nutarimo nuorašą. Bet kuriuo ikiteisminio tyrimo metu galite kreiptis dėl leidimo susipažinti su bylos medžiaga ar prašyti gauti dokumentų nuorašus ar jų ištraukas. Toks prašymas turi būti adresuojamas prokurorui.⁹

Kad būtų drąsiau ikiteisminio tyrimo metu, galite paprašyti, kad jus į apklausas, atpažinimo procedūras, teismą, lydėtų asmuo, kuriuo pasitikite (šeimos narys, draugas, nevyriausybines organizacijos atstovas, kt.).

Tyrimo metu nukentėjusysis asmuo taip pat turi teisę į nemokamą teisinę pagalbą, kurią gali gauti kreipdamasis į [Valstybės garantuojamą teisinės pagalbos tarnybą](#) arba kreipdamasis į nevyriausybines organizacijas. Žinoma, galima naudotis ir privataus teisininko paslaugomis.

KAS VYKSTA PASIBAIGUS IKITEISMINIAM TYRIMUI?

Ikiteisminio tyrimo pabaigoje bus suteikta galimybė susipažinti su iki tol surinkta bylos medžiaga. Po to ikiteisminio tyrimo pareigūnas perduos bylą prokurorui, kad šis priimtų sprendimą dėl tolesnės bylos eigos. Jeigu prokuroras manys, kad yra surinkta pakankamai

⁹ Lietuvos gėjų lyga. Neapykantos nusikaltimai: būtina žinoti. Trumpas praktinis vadovas, kuris padės atpažinti ir pranešti apie homofobiškus ir transfobiškus neapykantos nusikaltimus. Prieiga internetu: <http://www.lgl.lt/assets/Neapykantos-nusikaltimai-internet1.pdf>.

kaltinimą patvirtinančių duomenų, perduos bylą teismui. Kitu atveju, prokuroras nutrauks bylą arba grąžins ją papildomam tyrimui.

Jeigu reikėtų dar kartą duoti parodymus teisme, apie tai būsite informuoti.

Teismo posėdžiai vyksta viešai, tačiau tam tikrais atvejais, siekiant apsaugoti žmogaus asmeninio ar šeiminio gyvenimo slaptumą, motyvuota teismo nutartimi teismo posėdis gali būti uždaras. Galiausiai, teismas nuspręs, ar asmuo yra kaltas padaręs nusikaltimą.¹⁰

KĄ DARYTI, JEI APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ NENORIU PRANEŠTI POLICIJAI?

Jei nenorite kreiptis į policiją, apie neapykantos nusikaltimus vis tiek svarbu pranešti nevyriausybinėms organizacijoms, pavyzdžiui, naudojantis alternatyvia pranešimo platforma pranesk.manoteises.lt.

Labai svarbu, kad tai, ką asmuo patyrė ar matė, neliktų nepastebėta, nes daugybė žmonių, patyrę neapykantos nusikaltimus, nepraneša apie juos. Taigi sudaromas įspūdis, kad neapykantos nusikaltimų nėra arba jie yra labai minimalūs.¹¹ Apie neapykantos nusikaltimus asmenys nepraneša, nes yra įsitikinę, jog pažeidėjai nebus nubausti; nežino, kur kreiptis ir (ar) kad galima kreiptis apskritai; nemoka ginti savo teisių, nepasitiki teisėsaugos institucijomis; dėl galimo teisėsaugos pareigūnų priešiško bei netinkamo bendravimo ir elgesio (antrinės viktimizacijos); teisėsaugos institucijų nepasirengimu tirti tokius incidentus; ribota galima pagalba; baiminasi dėl pažeidėjo keršto ir kt.¹²

Kuo daugiau informacijos turime apie Lietuvoje įvykdomus neapykantos nusikaltimus, tuo efektyviau galime dirbti, kad užkirstume jiems kelią ateityje. Didesnis pranešimų skaičius leidžia tiksliau identifikuoti labiausiai neapykantos nusikaltimų pažeidžiamas grupes, dažniausiai pasitaikančias neapykanta motyvuotas nusikalstamas veikas ir vietas, kuriose tokie nusikaltimai įvykdomi. Remiantis surinktų pranešimų analize galime teikti kuo tiksliau nukentėjusiųjų poreikius atitinkančius pasiūlymus valstybės institucijoms, pvz.: kaip turėtų būti

¹⁰ Ten pat.

¹¹ Lietuvos gėjų lyga. Neapykantos nusikaltimai: būtina žinoti. Trumpas praktinis vadovas, kuris padės atpažinti ir pranešti apie homofobiškus ir transfobiškus neapykantos nusikaltimus. Prieiga internetu: <http://www.lgl.lt/assets/Neapykantos-nusikaltimai-internetu.pdf>.

¹² Neapykantos nusikaltimų pažeidžiamų bendruomenių kokybinio tyrimo ataskaita, Dr. Liutauras Labanauskas, 2019, Vidaus reikalų ministerija. Prieiga internetu: <https://vrm.lrv.lt/t/naujienos/naujas-vrm-tyrimas-apklaustos-pazeidziamos-bendruomenes-patiriancios-neapykantos-nusikaltimus>

tobulinama nusikaltimų registravimo sistema ar kokia pagalba nukentėjusiesiems turėtų būti užtikrinama.

Nors ir nenorite kreiptis į policiją, labai svarbu rinkti informaciją apie neapykantos nusikaltimus, kad galėtume analizuoti situaciją, remiantis surinkta informacija, teikti pasiūlymus valstybės institucijoms dėl apsaugos nuo neapykantos nusikaltimų, tokių nusikaltimų registravimo ir atliekamų tyrimų tobulinimo. O taip pat teikti pasiūlymus dėl pagalbos organizavimo nukentėjusiesiems nuo tokių nusikaltimų; pasiūlyti švietimo, prevencinių priemonių įrankius.

PATYRIAU NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ, KOKIOS YRA MANO TEISĖS?

- **Gauti informaciją apie procedūras, susijusias su skundo pateikimu dėl nusikalstamos veiklos; procedūrose dalyvauti kaip nukentėjusiajam asmeniui.**
- **Gauti iš policijos pareigūno informaciją apie įstaigas, teikiančias emocinę, socialinę ar kitokią pagalbą;**
- **Nedelsiant gauti informaciją iš policijos apie nusikaltimą padariusio asmens sulaikymą ir apie jam taikomas ar baigiamas taikyti kardomąsias priemones, užtikrinančias nukentėjusio nuo nusikaltimo asmens saugumą;**
- **Dalyvauti vertinant specialius apsaugos poreikius ir gauti specialias apsaugos paslaugas.** Jūsų specialieji apsaugos poreikiai turi būti vertinami pirmosios apklausos metu, jų taikymo tikslas – sumažinti baudžiamojo proceso ar kitų procedūrų traumuojantį poveikį. Tarp jų:
 - apsaugoti jūsų asmens duomenis, jei baiminatės, kad esant viešam procesui susilauksite nenorimo viešo dėmesio;
 - apsaugoti nuo traumuojančio kontakto su neapykantos nusikaltimą prieš jus padariusiu asmeniu baudžiamojo proceso metu, pvz. kad būtumėte apklausiami tam asmeniui nedalyvaujant; siekiama apsaugoti nuo susitikimo su juo laukiant apklausos ir pan.;
 - prieinama informacija apie organizacijas, teikiančias pagalbą;
 - prieinamos vertėjo paslaugos, jei nemokate lietuvių kalbos, turite klausos negalią;
 - galimas specialisto dalyvavimas, jei turite psichosocialinę negalią;

- galimybė apklausoje dalyvauti kartu su jus atlydėjusiu asmeniu (bet kuriuo jūsų pasirinktu asmeniu) ir/ar įstatyminiu atstovu;
 - apklausa galima dalyvaujant specialistui, pvz. psichologui;
 - galimas apklausos atlikimas dalyvaujant tos pačios lyties pareigūnui;
 - galimas apklausos atlikimas vieną kartą; galimas pakartotinės apklausos atlikimas dalyvaujant tam pačiam pareigūnui;
 - prieinamas apklausos vaizdo ir garso įrašas; prieinama informacija apie įtariamojo suėmimą, paleidimą į laisvę ir kt.
- **Susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga ikiteisminio tyrimo metu ir teisme.**
 - **Turėti lydintį asmenį.** Nukentėjusįjį baudžiamojo proceso metu (ne tik apklausoje) gali lydėti jo pasirinktas asmuo. Šis asmuo gali būti šeimos narys, draugas, pažįstamas, tam tikros tautinės, religinės bendruomenės ar LGBT* organizacijos atstovas ir pan. Šio asmens funkcija yra emocinis nukentėjusiojo asmens palaikymas. Lydintis asmuo komentuoti ar atlikti veiksmų už nukentėjusįjį apklausos ar tyrimo metu negali.
 - **Gauti apsaugą.** Nukentėjusysis turi teisę prašyti prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno taikyti anonimiškumą ar dalinį anonimiškumą, jeigu nukentėjusiojo duomenų atskleidimas gali turėti neigiamų padarinių jo, jo šeimos narių ar artimų giminaičių teisėms ir teisėtiems interesams.
 - **Gauti teisinę pagalbą (nemokamai).** Nukentėjusiojo teisė gauti pirminę ir antrinę teisinę pagalbą įtvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės garantuojama, kai nusikalstama veika padaryta siekiant išreikšti neapykantą dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Nukentėjusysis turi teisę gauti antrinę teisinę pagalbą nepriklausomai nuo asmens pajamų ar turto.
 - **Teisė į nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimą.** Nukentėjusysis, dėl nusikalstamos veikos patyręs turtinės ar neturtinės žalos, turi teisę gauti padarytos žalos atlyginimą, o įstatymų numatytais atvejais – ir kompensaciją iš Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondo.
 - **Gauti kompensaciją už išlaidas, patirtas dėl dalyvavimo baudžiamajame procese.** Nukentėjusiesiems, šaukiamiems pas ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūną, prokurorą ar teisėją ir gyvenantiems ne iškvietimo vietoje, kompensuojamos kelionės iš gyvenamosios vietos į iškvietimo vietą ir atgal išlaidos, gyvenamosios patalpos nuomos išlaidos, taip pat mokami dienpinigiai. Nukentėjusiajam kompensuojamas darbo užmokestis arba apmokama už atitraukimą nuo jo įprastinio užsiėmimo

proporcingai laikui, kurį jis sugaišo atvykdamas pas ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūną, prokurorą ar teisėją.

Proceso išlaidos nukentėjusiajam atlyginamos iš ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokuratūros ar teismo lėšų, pateikus prašymą institucijai, į kurią buvo kviečiamas. Prie prašymo turi būti pateikti dokumentai, įrodantys patirtas išlaidas. Šių išlaidų atlyginimo tvarką ir jų dydžius nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

PATYRIAU NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ, KUR GALIU IEŠKOTI TEISINĖS ARBA EMOCINĖS PAGALBOS?

Jeigu jums reikalinga skubi medikų ar policijos pagalba, skambinkite 112.

Valstybės garantuojama teisinė pagalba: <https://vgtpt.lrv.lt>.

Kai nusikalstama veika padaryta siekiant išreikšti neapykantą dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, nukentėjusysis turi teisę gauti antrinę teisinę pagalbą nepriklausomai nuo asmens pajamų ar turto.

Nevyriausybines organizacijas, teikiančios pagalbą neapykantos nusikaltimų atvejais (galinčios padėti parengti pareiškimą, skundą policijai ar prokuratūrai):

- **Europos žmogaus teisių fondas** (teikia nemokamą teisinę pagalbą bet kuriais neapykantos kurstymo ar neapykantos nusikaltimų atvejais. Gali padėti parengti pareiškimą, palydėti ikiteisminio tyrimo metu, padėti teismo proceso metu), <http://lt.efhr.eu/>, tel. +370 691 50 822, el. paštas: teise@efhr.eu.
- **Nacionalinė LGBT asociacija LGL** (teikia nemokamą teisinę pagalbą LGBT+ bendruomenės nariams nukentėjusiems nuo neapykantos nusikaltimų), <https://www.lgl.lt/>, tel. +370 5 2610314, el. paštas: office@gay.lt.
- **Raudonasis kryžius** (teikia nemokamą teisinę pagalbą nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusiems užsieniečiams ne ES piliečiams), <https://www.redcross.lt/teisine-pagalba>, tel. +370 5 2127322, el. paštas: info@redcross.lt.

Kitos organizacijos, teikiančios pagalbą:

Pagalbos nusikaltimų aukoms iniciatyva (teikia nemokamą teisinę ir emocinę pagalbą, informaciją su baudžiamuoju procesu susijusiais klausimais, gali palydėti einant į policiją, teismą bei kitas institucijas, tačiau nepildo procesinių dokumentų). Darbo dienomis 16-20

val., Adresas: Jogailos g. 16, Vilnius, Tel.: +370 655 11223, el. paštas: pagalba@nplc.lt,
Facebook žinute: <https://www.facebook.com/pagalbanusikaltimuaukoms>.

Tolerantiško jaunimo asociacija (esant galimybėms teikia nemokamą teisinę pagalbą neapykantos nusikaltimų aukoms), <http://tja.lt>, tel. +370 612 01192, el. paštas: info@tja.lt.

Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė (esant galimybėms teikia nemokamą teisinę pagalbą nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusiems žydų bendruomenės nariams), <https://www.lzb.lt/>, tel. +370 5 2613 003, el. paštas: info@lzb.lt.

Specializuota emocinė pagalba nemokamu telefonu:

- „Pagalbos moterims linija“ emocinė parama telefonu 8 800 66366 (visą parą), el. paštu pagalba@moteriai.lt ar internetu: <https://pagalbosmoterimslinija.lt/>;
- „Vilties linija“ emocinė parama telefonu 116 123 (visą parą), el. paštu 116123@viltieslinija.lt, <https://www.viltieslinija.lt/>;
- „Jaunimo linija“ emocinė parama telefonu 8 800 28888, rašant el. laišką puslapyje <https://www.jaunimolinija.lt/lt/pagalba/pagalba-laiskais/> bei pokalbiais internetu puslapyje <https://www.jaunimolinija.lt/lt/pagalba/pagalba-pokalbiais-internetu/>;
- „Linija doverija“ (pagalba teikiama rusų kalba) telefonu 8 800 77277, susitinkant <https://tuesi.lt/pagalbos-paieska/>.
- Savitarpio pagalbos forumas moterims, patyrusioms smurtą: www.moterysmoterims.lt.

APIE PRANEŠIMO PLATFORMĄ PRANESK.MANOTEISES.LT

Šioje skiltyje yra pateikiama informacija apie *pranesk.manoteises.lt* platformą, kurioje galite pateikti pranešimą apie neapykantos nusikaltimus nevyriausybinėms organizacijoms. Taip pat čia galite rasti informaciją apie organizaciją, kuri administruoja ir saugo jūsų pateiktus asmens duomenis, sužinoti, kiek laiko šie duomenys bus saugomi.

KAS YRA PRANESK.MANOTEISES.LT PLATFORMA?

Pastebima, jog daugelis žmonių dėl įvairių priežasčių apie neapykantos nusikaltimus policijai praneša nenoriai. [Pranesk.manoteises.lt](https://pranesk.manoteises.lt) – nevyriausybinių organizacijų įkurta platforma, kurioje siekiama sudaryti alternatyvias sąlygas nukentėjusiesiems ir liudytojams pranešti apie neapykantos nusikaltimus tiesiogiai nesikreipiant į policiją.

Jei nenorite niekam teikti skundo oficialiai, jūsų praneštas įvykis vis tiek yra labai svarbus, kadangi padeda rinkti ir sisteminti informaciją apie neapykantos nusikaltimus. Svarbiausia, kad šie nusikaltimai neliktų nepastebėti.

Pranesk.manoteises.lt – saugi ir palaikanti erdvė, kuria pasinaudodami galite pateikti skundą teisės saugos institucijoms su nevyriausybinių organizacijų pagalba. Jei norite pranešti apie įvykį policijai, tačiau nesijaučiate pakankamai saugiai, kad galėtumėte tai padaryti pats/pati, užpildžius informaciją svetainėje ir pasirinkus vieną iš pagalbą teikiančių organizacijų, šios organizacijos gali padėti pateikti skundą ar pareiškimą policijai ar prokuratūrai. Policija elgsis taip, tarsi būtų gavusi pranešimą tiesiogiai iš pateikiančio asmens.

KAS BUS DAROMA PATEIKUS DUOMENIS PRANESK.MANOTEISES.LT?

Analizės ir apibendrinimai. Jeigu pasirinkote pranešti apie neapykantos nusikaltimą ar neapykantos kurstymą tik nevyriausybinei organizacijai ir jums nereikalinga nei papildoma pagalba, nei poreikis pranešimą apie nusikaltimą įregistruoti policijoje, jūsų pateikta informacija (kurioje nebus pateikiamos asmeninės detalės) bus apibendrinama, sisteminama ir viešinama žiniasklaidoje, pristatoma analizėse ar kituose šaltiniuose siekiant atkreipti dėmesį į neapykantos nusikaltimų problematiką, teikiant pasiūlymus valstybės institucijoms ar kuriant pagalbą bei informavimo priemones apie neapykantos nusikaltimus.

Pagalba iš nevyriausybinių organizacijų. Jei pasirinkote perduoti informaciją vienai iš platformoje pateiktų nevyriausybinių organizacijų, teikiančių pagalbą neapykantos nusikaltimų atvejais, informacija automatiškai su jūsų sutikimu bus perduota šioms organizacijoms. Įsigilinusios į informaciją, jos susisieks su jumis dėl skundo parengimo ir pateikimo. Toliau šios nevyriausybines organizacijos jus galės konsultuoti dėl skundo pateikimo ar lydėti jus baudžiamajame procese.

Rinkdamiesi, iš kurios organizacijos norite gauti pagalbą, atkreipkite dėmesį į tai, kokią konkrečią pagalbą teikia skirtingos nevyriausybines organizacijos.

Pasirinkus perduoti informaciją policijai. Jūsų užpildyta informacija bus perduota policijai elektroniniu paštu. Pateikus informaciją policijai tokiu būdu, policija neprivalo jūsų informuoti,

ar ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas, o jeigu buvo pradėtas – neprivalo informuoti apie tolimesnę jo eigą. Norėdami gauti informaciją apie tyrimo eigą, turite pateikti pranešimą ePolicija.lt platformoje patvirtinę savo tapatybę.

KOKIA ORGANIZACIJA ADMINISTRUOJA PATEIKTUS DUOMENIS?

Pranešimų platformą administruoja Lietuvos žmogaus teisių centras.

Jei pasirenkate, kad norite gauti pagalbą, pranesk.manoteises.lt svetainė jūsų užpildytus duomenis automatiškai perduoda pasirinktoms nevyriausybinėms organizacijoms, teikiančioms pagalbą, kurios su jumis susisieks atskirai.

KĄ DARYTI, JEI UŽPILDŽIAU INFORMACIJĄ PRANESK.MANOTEISES.LT, PASIRINKAU GAUTI TEISINĘ PAGLABĄ, TAČIAU SU MANIMI NIEKAS NESUSIEKĖ?

Jeigu užpildėte visą informaciją, pasirinkote pagalbą teikiančias organizacijas ir davėte sutikimą perduoti savo duomenis šioms organizacijoms, bet su jumis niekas nesusiekė, susisiekite el. paštu: info@lchr.lt arba tel. +370 5 262 8858. Taip pat galite skambinti tiesiogiai į pagalbą teikiančias organizacijas, kurias pasirinkote:

- **Europos žmogaus teisių fondas** (teikia nemokamą teisinę pagalbą bet kuriais neapykantos kurstymo ar neapykantos nusikaltimų atvejais. Gali padėti parengti pareiškimą, palydėti ikiteisminio tyrimo metu, padėti teismo proceso metu), <http://lt.efhr.eu/>, tel. +370 691 50 822, el. paštas: teise@efhr.eu.
- **Nacionalinė LGBT asociacija LGL** (teikia nemokamą teisinę pagalbą LGBT+ bendruomenės nariams nukentėjusiems nuo neapykantos nusikaltimų), <https://www.lgl.lt/>, tel. +370 5 2610314, el. paštas: office@gay.lt.
- **Raudonasis kryžius** (teikia nemokamą teisinę pagalbą nuo neapykantos nusikaltimų nukentėjusiems užsieniečiams ne ES piliečiams), <https://www.redcross.lt/teisine-pagalba>, tel. +370 5 2127322, el. paštas: info@redcross.lt.

KAIP IR KIEK LAIKO BUS SAUGOMI MANO DUOMENYS PRANEŠUS APIE NEAPYKANTOS NUSIKALTIMĄ PRANESK.MANOTEISES.LT SVETAINĖJE?

Apibendrinta informacija apie neapykantos nusikaltimus bus saugoma neterminuotai, vadovaujantis [Lietuvos žmogaus teisių centro duomenų apsaugos politika](#).

Pageidaujant gauti teisinę pagalbą, informacija bus perduota organizacijoms tik tuo atveju ir tik tomis organizacijoms, kurias pasirinkote. Jei pažymite, kad sutinkate perduoti informaciją policijai, informacija policijai bus perduota elektroniniu paštu.

Jeigu turite kitų klausimų ar pasiūlymų pateiktai informacijai, galite parašyti mums el. paštu: info@lchr.lt.